

Lapsen arki eron jälkeen

Suunnitelma
vanhempien
yhteistyöstä

Sisällysluettelo

- 3 Miten edetä suunnitelman teossa
  - 4 Lähtekää liikkeelle lapsen tarpeista
  - 5 Tiedonkulku ja yhteydenpito
  - 8 Asumisjärjestelyt ja vanhempien luona vietetty aika
  - 11 Taloudellisen vastuun jakaminen
  - 14 Lapsen koulunkäynti ja päiväkoti
  - 15 Muita kysymyksiä
  - 16 Nuorten vanhemmille
  - 17 Vinkkejä vanhempien välisiin keskusteluihin
-

Lapsen arki eron jälkeen – suunnitelma vanhempien yhteistyöstä

Osa 2: Ohjeita suunnitelman tekoon

© 2019

Kustantaja: Sosiaali- ja terveysministeriö

Teksti: Vaula Haavisto

Graafinen suunnittelu: Stefania Passera

Miten edetä suunnitelman teossa

Vanhemmuussuunnitelman tekemisessä teidän kannattaa lukea ensimmäiseksi Osa 1: Tietoa vanhemmille. Sieltä löydätte tietoa siitä, mikä vanhemmuussuunnitelma on ja miten se voi auttaa teitä lapsenne arkea koskevien järjestelyjen tekemisessä. Osa 1 sisältää myös tärkeää tietoa siitä, miten parhaiten autatte lasta selviämään erosta sekä siitä, miten saatte rakennettua yhteistä vanhemmuutta erotilanteen hankaluuksista huolimatta.

Nyt käsillä oleva osa 2 sisältää ohjeita vanhemmuussuunnitelman tekemiseen. Osassa lähdetään liikkeelle lapsen tarpeista ja käydään sen jälkeen läpi vanhemmuussuunnitelmaan sisältyvät viisi aihealuetta. Jokaisella aihealueella esitellään esimerkkejä siitä, miten vanhemmat ovat asioita suunnitelleet. Esimerkit eivät ole hyviä tai huonoja - ne vain osoittavat, että asioihin löytyy monenlaisia ratkaisuja. Osa 2 sisältää myös oman osion nuorten vanhemmille, sekä käytännön ohjeita vanhempien välisiin neuvotteluihin, ja auttaa hallitsemaan keskustelutilanteissa usein heräviä voimakkaita tunteita.

Vanhemmuussuunnitelman osa 3 on suunnitelmapohja, johon voitte kirjoittaa oman suunnitelmanne. Suunnitelmapohja sisältää kysymyksiä, joita voitte harkita laatiessanne omaa suunnitelmaanne. Ne ovat asioita, joita monet vanhemmat joutuvat pohtimaan. Keskittykää niihin kysymyksiin, jotka ovat juuri teille tärkeitä. Lopuksi on varattu kirjoitustilaa, johon voitte kirjata oman suunnitelmanne.

- Hyvä suunnitelma on käytännönläheinen ja auttaa teitä arjessa.
- Varmistakaa, että ymmärrätte kirjaamanne asiat samalla tavoin.
- Mitä enemmän suunnitelmassa on yksityiskohtia, sitä enemmän siitä on teille apua, mutta saatatte joutua päivittämään sitä useammin.
- Ajan kanssa eteen tulee myös tilanteita, joissa suunnitelman lisäksi tarvitaan myös joustoa.
- Kun suunnitelma on valmis, ottakaa siitä kopio molemmille.
- Kun olosuhteet muuttuvat ja lapset kasvavat, suunnitelmaa on päivitettävä. Jotkut vanhemmat haluavat kirjata suunnitelmaan jo valmiiksi päivämäärän, jolloin he tarkastavat, että suunnitelma on edelleen ajan tasalla.
- Hyvä suunnitelma tuntuu omalta ja on juuri teidän näköisenne.
- Jos neuvottelu ei kuitenkaan onnistu tai tekemänne suunnitelman noudattaminen on vaikeaa, kääntykää kuntanne lastenvalvojan tai perheasioiden sovittelijan puoleen. Sovittelua voitte hakea myös käräjäoikeudesta, jossa on tarjolla huoltoriitojen tuomioistuinsovittelua.

Lähtekää liikkeelle lapsen tarpeista

Millainen lapsi juuri teidän lapsenne on? Millaiset asiat ovat hänelle tärkeitä ja mistä hän on kiinnostunut? Mistä hän ei pidä ja millaiset asiat ovat hänelle vaikeita? Mitä luulette, että hän toivoisi teiltä kahdelta erotilanteessa? Suunnitelmapohjassa esitetään kysymyksiä, joiden pohtiminen auttaa teitä miettimään lapsen tarpeita.

Miettikää myös tulevaisuutta hiukan pidemmälle: miten lapsi toivoisi asioiden olevan esimerkiksi kahden tai kolmen vuoden päästä? Millaisiin järjestelyihin hän olisi tyytyväinen?

Keskustelkaa myös lapsen kanssa ja kysykää, mitä hän miettii, mitä toivoo tai mistä on huolissaan. Älkää kuitenkaan tentatko lasta tai kysykö hänen kantaansa asiaan, vaan kuulostelkaa vain, millaisia asioita lapsi miettii. **Lapsen tehtävä ei ole ratkaista asioita eikä lapsen pidä koskaan joutua valitsemaan puoltaan vanhempien välillä.**

Vanhemmuussuunnitelmapohjassa on esitetty kysymyksiä lapsen tarpeisiin liittyen ja varattu tilaa, johon voitte kirjoittaa ajatuksianne ja huomioitanne lapsen tarpeista.

Pohtikaa sen jälkeen, mitä kirjaamistanne havainnoista seuraa erilaisten arjen järjestelyjen suhteen? Mitä lapsen tarpeista seuraa esimerkiksi asumista ja luonapitoa koskeviin ratkaisuihin, yhteydenpitoon tai teidän vanhempien keskinäiseen yhteistoimintaan?

Pitäkää kuvaustanne lapsen tarpeista ja hänelle tärkeistä asioista ohjenuorananne ja arvioikaa mahdollisia erilaisia ratkaisuja niiden näkökulmasta. **Ensimmäiseksi ei siis ole tarpeen miettiä, kumman luona lapsi asuisi, vaan mitä tarpeita lapsella ylipäätään on asumisen suhteen.** Sen jälkeen teidän on kenties helpompi arvioida, minkälaisella asumisjärjestelyllä lapsen tarpeet tulevat tällä hetkellä parhaiten tyydytetyiksi.

Lapsen tarpeiden pohtimisen jälkeen suunnitelma etenee lapsen arjen järjestelyihin viidellä eri osa-alueella. Seuraavilla sivuilla otetaan aihealue kerrallaan esiin lapsen arkeen liittyviä asioita, joista keskusteleminen ja sopiminen luovat pohjaa eron jälkeiselle vanhemmuudellenne.

Tiedonkulku ja yhteydenpito

Yhteiset lapset liittävät teidät ikuisesti yhteen vanhempina. Eron myötä suuri haaste on, että suhteenne ja yhteistyönne vanhempina olisi mahdollisimman rakentavaa. Tämä voi ymmärrettävästi olla vanhemmille itselleen vaikeaa, mutta lasten kannalta on tärkeää, että he näkevät yhteydenpiloton sujuvan hyvässä hengessä.

Yhdessä sovitut pelisäännöt yhteydenpidon tavoista ja teidän vanhempien välisestä yhteistyöstä muodostavat keskeisen perustan vanhemmuussuunnitelmalle.

Vanhempien välinen yhteydenpito

Onko parempi puhua lapsiin liittyvistä asioista sovitussa tapaamisessa kasvokkain, puhelimitse, tekstiviesteillä, sähköpostilla vai jollain muulla tavalla? Käyttäkää sitä tapaa, joka on aiemminkin toiminut hyvin tai kokeilkaa jotain uutta.

Sopikaa yhteiset pelisäännöt rakentavan ja kunnioittavan tiedonkulun pohjaksi. Milloin esimerkiksi on sopivaa soittaa toiselle ja milloin ei? Miten ja millä varoitusajalla ilmoitetaan, jos tapaamisjärjestelyjä joudutaan yllättäen muuttamaan? Miten menetellään, jos lapsi sairastuu?

Suunnitelkaa, miten haluatte toteuttaa vaihtotilanteet kodista toiseen, jotta ne olisivat lapselle mahdollisimman helppoja. Keskustelkaa asioista vaihtotilanteessa rakentavasti ja hyvässä hengessä. **Säästäkää hankalat ja erimielisyyttä tuottavat keskustelut hetkiin, joissa lapset eivät niitä kuule.** Miettikää, missä puhutte vaikeista asioista.

Kunnioittakaa toistenne yksityisyyttä ja oikeutta omaan elämään. Esimerkiksi vaihtotilanne kotiovella ei ole tilaisuus urkkia toisen elämään.

Suuret ja periaatteelliset kysymykset

Keskustelkaa millaiset asiat ovat teille periaatteellisesti tärkeitä lapsenne kasvatuksessa – millaisia arvoja ja periaatteita haluatte noudattaa vanhempina. Voi myös olla, että teillä on keskenänne erilaisia periaatteita, joita haluatte noudattaa. Lapsi ei mene rikki, vaikka kodeissa on erilaisia sääntöjä – tärkeintä on olla niiden suhteen johdonmukainen ja avoin. Voitte kirjata nämä osaksi vanhemmuussuunnitelmaanne.

Ennakoikaa myös mahdollisesti eteen tulevia suuria kysymyksiä, kuten muuttaminen uuteen asuntoon, koulun tai päiväkodin vaihto tai esimerkiksi uuden kumppanin tai puolison löytäminen. Nämä kaikki vaikuttavat merkittävästi lastenne arkeen ja siksi haluatte kenties suunnitella jo ennakolta, miten etenette näissä asioissa ja miten keskustellette niistä keskenänne tai lapsen kanssa. Ehkä haluatte tehdä varasuunnitelmia myös vanhemman vakavan sairastumisen tai kuoleman varalta.

Suhteiden ylläpito vanhempien, lasten ja muiden läheisten kesken

Ero tarkoittaa, että lähes aina lapsenne ovat poissa jommankumman luota. On kuitenkin tärkeää pitää yhteyttä yllä lapsen ja vanhemman välillä, vaikka fyysisesti olisittekin erillään. Nykyään yhteydenpitoon on lukuisia väyliä ja mahdollisuuksia, mikä auttaa teitä viestimään lapselle, että välitätte hänestä ja olette läsnä hänen elämässään. Sopikaa millainen ja miten tiivis yhteydenpito sopii teidän arkirutiineihin.

Anna lapselle rauha olla toisessa kodissa. Vaikka tuntisitkin itsesi yksinäiseksi, älä pura omaa ikävääsi lapseen. Anna toisenkin vanhemmuudelle tilaa.

Lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeintä, että hän säilyttää läheisen suhteen ja yhteyden molempiin vanhempiinsa. Yhteyden estäminen puolestaan vahingoittaa lasta. Tee kaikkiesi ylläpitääksesi lapsen yhteyttä hänen toiseen vanhempaansa. Pidä kiinni sovituista tapaamisista.

Isovanhemmat voivat olla lapselle merkittävä tuki ja turva vanhempien eron mukanaan tuomissa myllerryksissä. Läheiset suhteet isovanhempiin voivat vaikuttaa suuresti lapsen hyvinvointiin. Miettikää, miten varmistatte isovanhempien ja lastenne suhteiden säilymisen ja miten voitte tukea yhteydenpitoa heidän välillään.

Erotilanteessa yhteydet sukulaisiin ja ystäviin katkeavat helposti. He voisivat kuitenkin tuoda runsaasti tukea, kannustusta ja pysyvyyden tunnetta lapsellenne. Miettikää, miten voisitte edesauttaa merkittävien ystävyys- ja sukulaissuhteiden säilymistä lastenne elämässä.

6

Esimerkkejä vanhempien tekemistä kirjauksista

”Emme arvostele, hauku tai mustamaalaa lapsille heidän toista vanhempansa.”

”Emme tee suuria päätöksiä (esimerkiksi muuta toiselle paikkakunnalle) ilman että keskustelemme asiasta toistemme kanssa.”

”Hoidamme erimielisyydet ja riitamme niin, etteivät lapset ole kuulolla.”

”Jos omat keskustelumme menevät jumiin, sitoudumme ratkomaan asioita ensin perheasioiden sovittelussa tai tuomioistuinsovittelussa ennen kuin etenemme oikeudenkäyntiin.”

”Lapsellamme on jatkossakin kolme tasavertaista vanhempaa. Pyrimme siihen, että tieto lapsen asioista kulkee mahdollisimman hyvin kaikille vanhemmille niin koulusta, iltapäiväkerhosta kuin terveydenhuollosta ja muista palveluista.”

”Ilmoitamme vähintään vuorokautta aikaisemmin, jos sopimiimme aikatauluihin tulee muutoksia.”

”Käytämme lapsen mukana kulkevaa reissuvihkoa keskinäiseen tiedonvaihtoomme.”

”Vaihtotilanteissa sanomme vain tervehdykset, jotta emme ajaudu kiistelyyn. Lapsen kuulumiset vaihdamme sähköpostitse.”

”Vaihtotilanteessa jääme hetkeksi istumaan ja kerromme lasten kanssa yhdessä toiselle vanhemmalle mitä kuluneen viikon aikana on tapahtunut.”

”Jos uusi puolisoimme tulee noutamaan lasta, ilmoitamme siitä puhelimitse toiselle vanhemmalle, joka puolestaan informoi lapsia asiasta etukäteen.”

”Hätätilanteissa se vanhempi, jonka hoidossa lapsi parhaillaan on, tai joka saa ilmoituksen hätätilanteesta, hoitaa välittömästi tarvittavat toimenpiteet ja soittaa sen jälkeen toiselle vanhemmalle.”

”Kumpikin meistä huolehtii lastemme tapaamisista ja yhteydenpidosta oman puolen sukulaisiin.”

”Emme pyydä lasta kuljettamaan viestejä välillämme.”

”Kun lapsemme ovat toisen vanhempansa luona, toinen vanhempi soittaa heille päivittäin klo 19 ja 20 välillä.”

”Avustamme lastamme soittamaan Skype-puhelun toiselle vanhemmalleen kerran päivässä.”

”Emme soittle, kun lapsi on toisen vanhemman luona.”

Asumisjärjestelyt ja vanhempien luona vietetty aika

Lapsen luonapito

Luonapitoa suunnitellessa teidän on tarpeen miettiä, millaiset ajanjaksot lapsi viettää kummankin vanhempansa kanssa. Suomessa lapsi voi olla kirjoilla vain yhdessä osoitteessa, mutta hän voi asua yhtä paljon molempien vanhempien luona.

Lapsen ikä, päivähoidon tarve, koulunkäynti ja harrastukset, samoin kuin vanhempien asuinolosuhteet, asuinpaikkojen välinen etäisyys, vanhempien työtilanteet ja saatavilla olo vaikuttavat kaikki siihen, millaiset ratkaisut vastaavat parhaiten lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Olisiko vuoroasuminen vanhempien luona ihanteellinen ratkaisu juuri teidän lapsellenne vai olisiko se hänelle syystä tai toisesta rasite? Vuoroasumisen etu on, että lapsella säilyy luonnollinen yhteys molempiin vanhempiin. Haittapuolena on, että järjestely voi käydä raskaaksi erityisesti lapselle. Lapsen tarpeet voivat myös muuttua ajan myötä, jolloin luonapitoratkaisujakin on kenties tarpeen muuttaa.

Jos ajattelette, että luonapitoa ei ole tarkoituksenmukaista jakaa ajallisesti tasan, pyrkikää etsimään järjestely, joka mahdollistaa, että lapsi saa viettää tärkeää ja merkityksellistä aikaa teidän kummankin kanssa. Yleensä tämä tarkoittaa sitä, että lapsi saa viettää kummankin vanhemman kanssa sekä arkipäiviä että viikonloppuja; päiviä ja öitä; lomia ja juhlapäiviä. Näin menetellen olette molemmat osa lapsen arkea ja jaatte hänen kanssaan myös elämän erityistilanteita. Tärkeintä ei välttämättä ole luonapitoajan jakautuminen tismalleen tasan: tärkeintä on, että lapsi saa käyttöönsä teiltä molemmilta kaikki ne resurssit, kasvatuksen ja kaiken sen hyvän, joita teillä on hänelle antaa.

Kuljetukset, lasten harrastukset ja muut menot

Suunnitelkaa yhdessä, millaisin keskinäisin järjestelyin tuette lastenne harrastuksia ja muuta toimintaa. Harrastusten ja lasten ystävyysuhteiden jatkuminen on tärkeää heidän hyvinvoinnilleen. Teiltä vanhemmilta se edellyttää esimerkiksi kuljetuksia ja yökyläilyjen tai syntymäpäiväkutsujen järjestelyjä sekä sopimista siitä, miten jaatte nämä tehtävät.

Vaihtotilanteet

Vaihtotilanteet voivat olla lapselle ristiriitaisia, kun hän joutuu eroon yhdestä ja on jo ehtinyt ikävöidä toista. Tähän on hyvä varautua. Siksi on tärkeää, että vaihtotilanteet sujuvat mahdollisimman mutkattomasti ja rauhallisesti. Lapset havaitsevat, jos välillänne on kitkaa ja saattavat alkaa jännittää vaihtotilanteita entistä enemmän. Etsikää järjestelyjä, joissa vaihto kodista toiseen on lapsen kannalta mahdollisimman sujuvaa ja luontevaa. Jos vaihto kotiovella tuntuu aiheuttavan hankaluuksia, harkitkaa jotain muuta, neutraalia kodin ulkopuolella olevaa paikkaa.

Lastenhoito

Suunnitelkaa, miten haluatte järjestää lastenhoidon silloin, kun sitä tarvitaan. Toivotteko, että lapsen toinen vanhempi on aina ensimmäinen vaihtoehto, jota kysytään lastenhoitajaksi. Kumman vastuulla on järjestää lastenhoito, jos ennalta sovittelu järjestely ei toteudu? Mitä muita asioita haluatte sopia tai edellyttää lastenne hoitajalta?

Lasten vaatteista ja varusteista huolehtiminen

Kun lapsi viettää aikaa eri kodeissa, on hyvä sopia etukäteen käytännön järjestelyistä: kuka huolehtii vaatehankinnoista ja vaatteiden pesusta? Kuljettaako lapsi tavaroitaan ja lelujaan kotien välillä, vai onko molemmissa kodeissa omat lelut? Miten vastuu lapselle tarvittavista hankinnoista jaetaan?

Juhlapyhät ja muut erikoispäivät

Mitkä juhlapyhät tai muut päivät ovat erityisen tärkeitä juuri teidän perheellenne (joulu, uusi vuosi, pääsiäinen, juhannus, äitienpäivä, isänpäivä, lapsen syntymäpäivä, vanhempien tai muiden läheisten syntymäpäivät, lomat, muut perheelle merkitykselliset päivät)? Mistä esimerkiksi joulu tai pääsiäinen alkaa teidän perheessänne ja milloin se päättyy? Millaisin järjestelyin lapsi pääsee viettämään juhlapäiviä itselleen tärkeiden ihmisten kanssa? Pidättekö lapselle esimerkiksi erilliset syntymäpäivät kummankin vanhemman luona vai kokoontutteko kaikki samoihin juhliin?

Esimerkkejä vanhempien tekemistä kirjauksista

"Lapsemme viettävät yhtä suuren osan ajastaan kummankin vanhemman luona."

"Lapsemme asuvat isän kanssa. He ovat äitinsä luona joka toinen viikko."

"Äiti hakee heidät luokseen torstaina koulun jälkeen ja palauttaa heidät suoraan koululle tiistai-aiamuna."

"Lapsemme asuvat äidin kanssa ja viettävät koulujen kesäloma-ajan yhtä viikkoa lukuun ottamatta isänsä kanssa."

"Lapset asuvat yhteisessä kodissamme. Vanhemmat asuvat heidän kanssaan vuorotellen niin, että äiti viettää lasten kanssa joka kuukauden 1.-15. päivä ja isä joka kuukauden 16. päivä kuun loppuun saakka."

"Lapsemme asuu jatkossakin äitinsä luona ja tapaa isäänsä viikonloppuisin. Lisäksi hän tapaa bonusäitiään viikoittain siten, että tämä vie lapsen koulusta harrastukseen ja sen jälkeen syömään ja palauttaa lapsen illalla äidin luokse. Koulujen loma-aikoina hän voi viettää aikaa bonusäitinsä kanssa erikseen sovittavilla tavoilla."

"Lapsi täyttää tänä vuonna 14. Jotta hän saisi rauhassa keskittyä opiskeluun yläasteella, hän asuu toisen vanhemman luona pääosan viikosta. Toista vanhempaansa hän tapaa joka lauantai tai vaihtoehtoisesti jonain muuna sovittuna päivänä."

"Lapsemme asuu vuoroviikoin molempien isiensä luona. Lisäksi hän tapaa äitiään viikoittain yhden arkipäivän ja erikseen sopien yhden viikonlopun kuukaudessa."

"Sitoudumme asumaan korkeintaan kahden kilometrin etäisyydellä toisistamme niin kauan kuin se on tarpeen lasten koulunkäynnin kannalta. Lapset asuvat äitiensä luona vuoroviikoin. Kumpikin äiti huolehtii lasten kuljettamisesta harrastuksiin omalla luonapitoviikollaan."

"Lapsemme viettävät joka jouluaatto päivän isänsä kanssa ja menevät äidin luokse jouluilalliselle klo 18.00."

Taloudellisen vastuun jakaminen

Taloudellisten järjestelyjen suunnittelu etukäteen voi säästää monelta kiistalta matkan varrella. Hedelmällisintä olisi miettiä, mitä tarpeita lapsella on, ja sen jälkeen sopia, miten näistä tarpeista huolehditaan.

On hyvä muistaa, että eron jälkeenkin vanhemmilla jatkuu sama elatusvastuu lapsesta kuin ennen eroa. Aivan samaan tapaan teidän on vanhempina edelleen mietittävä, miten lapsen menoista huolehditaan ja harkittava, millaisiin hankintoihin ja menoihin on varaa. Etenkin jos lapsi viettää yhtä suuren osan ajastaan kummankin vanhemman luona, vanhemmat joutuvat neuvottelemaan muiden arjen järjestelyjen lisäksi myös monista hankinnoista ja kuluista.

Elatussopimusta ei ole pakko tehdä, vaan vanhemmat voivat neuvotella keskenään haluamansa elatusjärjestelyt. Vanhemmuussuunnitelman osassa 3 esitetyt kysymykset voivat auttaa teitä hahmottamaan lapsen liittyviä taloudellisia kysymyksiä kokonaisuutena. Miettikää, millaisin järjestelyin voisitte turvata esimerkiksi lapsen toivoman harrastusmahdollisuuden, jos vanhempina näette toiveen toteuttamisen tärkeäksi. On hyvä myös miettiä, miten hoidetaan ne tilanteet, joissa toinen haluaisi, että lapselle tehdään hankintoja, joihin toisella ei ole varaa.

Lapsen tarpeet muuttuvat hänen kasvaessaan ja siksi taloudellisen vastuun jakamisesta on hyvä keskustella aika ajoin. Myös vanhempien taloudelliset tilanteet saattavat muuttua ja tuoda tarvetta päivittää suunnitelmaa.

Raha-asioista keskusteltaessa on hyödyllisintä keskittyä lapsen tarpeisiin ja välttää keskusteluja, jotka liittyvät vanhempien rahankäytötapoihin tai elämäntyyliin. Helpointa on yrittää suhtautua toiseen vanhempaan kuin yhteistyökumppaniin, jonka kanssa mietitään parhaat ratkaisut lasten hyväksi.

Esimerkkejä vanhempien tekemistä kirjauksista vanhemmuussuunnitelmaan

”Isä maksaa molempien lasten vakuutukset ja tyttären ratsastusharrastuksen kulut (max. X euroa kuussa). Äiti maksaa molempien lasten puhelinkulut ja vaatemenot sekä pojan silmälasit ja jalkapalloharrastuksen kulut (max. X euroa kuussa). Kustannusten jakaminen katsotaan uudelleen, jos lapsi vaihtaa harrastusta.”

”Äiti hankkii ja kustantaa lasten harrastusvälineet, isä hankkii ja kustantaa lasten puhelimet ja tietokoneet.”

”Molemmissa kodeissa lapselle maksetaan 10 euron viikkoraha.”

”Ulkovaatteita hankimme yhteisellä kustannuksella yhdet. Toinen voi halutessaan ostaa lisää vaatteita omalla kustannuksellaan.”

”Huolehdimme lapsen päivittäisistä kuluista vuoroviikoin sen mukaan kumman luona lapsi on. Suuremmat menot kirjataan ylös ja menot tasataan vuoden lopulla. Lapsilisät menevät äidin pankkitilille, ja äiti siirtää puolet summasta isän tilille.”

”Lapsen junalipun toisen vanhemman luokse maksaa se, jonka luota lapsi lähtee.”

”Jos meistä jompikumpi jää työttömäksi, neuvottelemme kulujen jakamisesta uudelleen.”

Elatussopimus

Teidän on myös mahdollista sopia lapsen elatusvastuun jakamisesta tekemällä elatussopimus lastenvalvojan luona. Lastenvalvojat avustavat elatussopimuksen tekemisessä ja vahvistavat sen. Elatusavun suuruutta arvioidessaan lastenvalvojat käyttävät apunaan oikeusministeriön antamaa ohjetta, jonka perusteella elatusapusumma lasketaan. Elatusavun määrää laskettaessa arvioidaan mm. lapsen elatustarve sekä kummankin vanhemman elatuskyky. Lapsen elatustarvetta arvioidessa nojataan yleiseen elinkustannusindeksiin, mutta voidaan huomioida myös erityisiä kuluja sekä molempien vanhempien suostumuksella myös esimerkiksi erityisistä harrastuksista johtuvia menoja.

Vahvistetun elatussopimuksen mukainen elatusapu on ulosottokelpoista, toisin sanoen maksamatta jäänyttä elatusapua voi hakea maksettavaksi ulosottoviranomaisen kautta tai Kelasta. Vahvistettu elatussopimus on myös edellytys Kelan maksamalle elatustuelle, jota on mahdollista hakea silloin, jos elatusvelvollisella vanhemmalla ei ole maksukykyä. Vahvistettu elatussopimus voi myös olla edellytys toimeentulotuen hakemiselle. Elatusmaksun määrä voi vaikuttaa verotukseen.

Vuoroviikkoasuminen ei automaattisesti tarkoita sitä, että elatusapua ei tarvitsisi lainkaan maksaa. Lastenvalvojat auttavat tilanteen arvioimisessa.

Vaikka elatusvastuun jakamisesta olisi sovittu vahvistetulla elatussopimuksella, yksinomaan elatusmaksuun keskittyminen voi ohjata huomion pois lapsen tarpeista.

Jos oma taloudellinen tilanne sen vain sallii, jousto voi mahdollistaa lapselle esimerkiksi hänen toivomansa lomamatkan tai konserttiliput.

Elatusmaksun ohella vanhemmat voivat yhteisymmärryksessä edelleen sopia muistakin järjestelyistä keskenään ja halutessaan kirjata niitä vanhemmuussuunnitelmaan, mutta eivät vaatia tai edellyttää niitä toisiltaan.

Lapsen koulunkäynti ja päiväkoti

Lapsi viettää koulussa tai päiväkodissa suuren osan valvellaoloajastaan. Siksi on tärkeää, että vanhemmat miettivät keskenään, miten yhteistyö koulun tai päiväkodin kanssa saadaan sujuvaksi ja lapsen hyvinvointia palvelevaksi. Erotilanteessa vanhemmat joutuvat myös miettimään, tekevätkö he ratkaisuja, joissa lapsi joutuu vaihtamaan kouluun tai päiväkotiaan, sekä harkitsemaan, täytyykö vaihto tehdä heti vai voiko sen jättää lukuvuoden loppuun.

Esimerkkejä vanhempien tekemistä kirjauksista

”Hankimme molemmille Wilma-tunnukset ja keskustelemme sähköpostin välityksellä lapsemme koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Isä osallistuu koulun vanhempainiltoihin ja kertoo niistä äidille. Isä hoitaa myös tarvittavat puhelut opettajalle.”

”Pyrimme osallistumaan molemmat päiväkodin Vasu-keskusteluihin ja vanhempainiltoihin. Jos vain toinen pääsee paikalle, hän kertoo asiat jälkeenpäin toiselle vanhemmalle.”

”Osallistumme molemmat lastemme joulu- ja kevätjuhliin. Äiti osallistuu koulun mahdollisiin talkootilaisuuksiin, isä puolestaan leirikouluun ja niiden valmisteluihin.

”Sovimme, että äiti on yhteydessä päiväkotiin ja kertoo erotilanteestamme.”

”Lapsi vaihtaa uuteen kouluun vasta tulevana syksynä. Loppukevään ajan kuljetamme hänet kouluun ja iltapäiväkerhosta kotiin vuoroviikoin.”

Muita kysymyksiä

Mielessänne saattaa olla myös muita kysymyksiä, joista olisi hyvä puhua. Ne voivat liittyä esimerkiksi lapsen terveydenhoitoon ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen, taikka lapsen äidinkieleen, uskoon tai kulttuuriin. Myös lapsen erityistaipumukset ja harrastukset on hyvä huomioida suunnitelmassa. Joskus voi olla tarpeen keskustella siitä, millaista tukea lapselle hankitaan, jotta hän saisi kaiken erotilanteessa tarvitsemansa avun.

Esimerkkejä vanhempien tekemistä kirjauksista

"Jos toinen meistä epäilee lapsen voivan huonosti eromme takia, sitoudumme molemmat siihen, että lapselle haetaan apua."

"Ilmoitamme lapsen lasten eroryhmään ja viemme hänet vuorotellen eroryhmän tapaamisiin."

"Pidämme vuosittain yhteisen neuvottelun lapsemme valmentajan kanssa hänen hiihtoharrastuksensa edistämiseksi."

"Lapset puhuvat jatkossa suomea isän kanssa ja espanjaa äidin kanssa. Lapset jatkavat edelleen englanninkielisessä koulussa."

Nuorten vanhemmille

Vanhempien on hyvä miettiä ja keskustella kaikessa rauhassa nuoren kanssa siitä, miten hänelle tärkeät asiat voisivat säilyä. Ystävät, harrastukset ja muu nuorelle mielekäs tekeminen on tärkeää ottaa huomioon uusia järjestelyjä tehtäessä. Ne antavat nuorelle tärkeää viestiä siitä, että nuori on edelleen osa jotain vanhaa ja tuttua, vaikka perheessä tapahtuukin muutoksia.

Nuoret miettivät itsekin erilaisia asumis- ja tapaamismahdollisuuksia. Kysele ja kuuntele, millaisia ajatuksia nuorella on ja mitä hän miettii. Nuoret myös toivovat tapaamisjärjestelyissä vanhemmilta sellaista joustavuutta, joka ottaisi huomioon myös nuoren muut tärkeät menot.

Kun perheen lapset ovat teini-ikäisiä, vanhempien eteen tulee monia uusia kysymyksiä. Teini-ikäisellä on jo enemmän valtaa ja vastuuta omasta elämästään ja hänen kanssaan voi jo tehdä monenlaisia sopimuksia. Millaisista asioista nuori voi päättää itse? Millaisista asioista vanhemmat tekevät päätökset? Miten ja milloin asioista neuvotellaan ja ketkä neuvotteluihin osallistuvat? Miten vanhemmat tiedottavat toisilleen siitä, millaisia sopimuksia nuoren kanssa on tehty?

16

Nuoren elämässä pelisääntöjä ja sopimuksia tarvitaan esimerkiksi

- opiskeluvalinnoista ja koulunkäynnistä
- harrastuksista
- kavereilla ja ulkona vietettävästä ajasta
- kotiintuloajoista
- bileisiin tai festareille osallistumisesta sekä suhtautumisesta päihteisiin
- sosiaalisen median käytöstä ja tietokonepeleistä
- rahankäytöstä ja hankinnoista
- ajokorteista

Vinkkejä vanhempien välisiin keskusteluihin

Pysy rauhallisena

- Vaikka toisen puhe tuntuisi epäreilulta tai ahdistavalta, on paras, että sinä säilytät harkintakykyä. Tiukassa tilanteessa harkinnasta vastaavat aivojemme osat menevät helposti pois päältä ja alamme käyttäytyä ajattelemattomasti. Silloin reagoimme selkäytimellä: alamme joko taistella tai vetäydymme.
- Tähän auttaa vauhdin hidastaminen: hengitä rauhallisesti, hörpi vettä, laske kymmeneen, ehdota pientä taukoa – tee mitä hyvänsä, mikä estää sinua kiihtymästä. Näin saat taas harkinnan käyttöösi ja kykenet ajattelemaan.

Opettele kuuntelemaan

- Keskity vain kuuntelemaan – et voi puhua ja kuunnella yhtä aikaa.
- Ota puheenvuoro vasta kun olet ensin kuunnellut. Sinua itseäsi kuunnellaan paljon todennäköisemmin, jos olet ensin itse kuunnellut toista kaikessa rauhassa.
- Ota utelias asenne – toisella voi olla näkökulmia, joita et osannut odottaa.

Puhu vain omasta puolestasi

- Puhu siitä, mitä itse ajattelet, tarvitset tai tunnet – älä siitä, mitä oletat tai tiedät toisen ajattelevan.
- Sano ”minua raivostuttaa, kun kyselet raha-asioistani lasten edessä” sen sijaan, että sanoisit ”pitääkö sinun aina ärsyttää kyselemällä raha-asioistani, tiedät hyvin, että inhoan sitä.”
- Älä tee toisesta itsellesi vihollista – pidä huomiosi vain ja ainoastaan lasten asioiden ratkaisemisessa.
- Ihminen ei voi kokea yhtä aikaa sekä uhkaa että myötätuntoa. Pyri siihen, että toinen ei koe sinua uhkaavana, sillä silloin hän voi tuntea sinua kohtaan myötätuntoa. Myötätunto mahdollistaa sen, että voitte katsoa asioita laajemmin ja keskittyä siihen, mitä lapsi tarvitsee.

Pysy asiassa ja noudata pelisääntöjä

- Puhu yhdestä asiasta kerrallaan.
- Esitä pyynnöt selkeästi ja yksinkertaisesti.
- Pyri kohteliaaseen keskusteluun ikään kuin puhuisit työtoverillesi.
- Kun tunnet kiusausta keskeyttää, hengitä syvään ja malta odottaa.
- Jos keskustelunne menee jumiin, ota aikalisä ja hengitä syvään. Vaikka toivoisitkin, että toinen muuttaisi mieltään, mieti kuitenkin, mitä itse voisit tehdä tilanteessa.

**“Kaikkein
tärkein asia on
antaa lapselle
lupa rakastaa”**

Lisätietoja:
www.apuaeroon.fi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ